ശ്രീഗർഗസംഹിതാ

അശ്വമേധഖണ്ഡഃ - ഷോഡശോഽധ്യായഃ

ചമ്പാവതീപുരവിജയമ് -

ഗർഗ ഉവാച -
അഥ മുക്തസ്തു തുരഗോ
ദേശാൻസർവാന്വിലോകയൻ ..
ഉശീനരേ ച വിഷയേ പ്രാപ്തശ്ചംപാവതീം പുരീമ് ..1..
രാജ്ഞാ ഹേമാംഗദേനാപി പാലിതാം ദുർഗമംഡിതാമ്
..
ചാതുർവർണ്യജനാകീർണാം പ്രാസാദൈഃ
പരിവേഷ്ടിതാമ് ..2..
യത്ര ഹേമാംഗദോ രാജാ പുത്രേണ ഹംസകേതുനാ ..
രാജ്യം കരോതി സുകൃതിർമഹാശൂരജനൈർവൃതഃ ..3..
ഗൃഹീതസ്തേന തുരഗോഽനിരുദ്ധസ്യ മഹാത്മനഃ ..
സ്വപുര്യാം ലീലയാ രാജൻ യാദവാനഗണയ്യ ച ..4..
ബദ്ധ്വാ ഹേമാംഗദോ രാജാ സ്വർണദാമ്നാ ച വാജിനമ്
..
ദ്വാരേഷു ച കപാടാദീന്ദത്ത്വാ ക്രോധേന പൂരിതഃ ..5..
യാദവാനാം വിനാശായ ദുർഗഭിത്തിഷു മാനദ ..
ശതഘ്ന്യശ്ച ദ്വിലക്ഷാണി ധൃത്വാ യുദ്ധായ വൈ മനഃ
..6..

തതഃ പ്രാപ്തോഽനിരുദ്ധസ്തു സസൈന്യോഽശ്വം
വിലോകയൻ ..
ചംപാവത്യാ ഹ്യുപവനേ ശിബിരോഽഭൂച്ച തസ്യ വൈ ..7..
അഥ പ്രദ്യുമ്നതനയസ്തത്രാദൃഷ്ട്വാ തുരംഗമമ് ..
ഉദ്ധവം കൃഷ്ണചന്ദ്രസ്യ സഖായമിദമബ്രവീത് ..8..
അനിരുദ്ധ ഉവാച -
കസ്യേയം നഗരീ മന്ത്രീൻകേന നീതോ ഹയോ മമ ..
ത്വം ജാനാസി മഹാബുദ്ധേ കഥയസ്വ വിചാര്യ ച ..9..
ഇത്ഥം നിശമ്യ തദ്വാക്യമുദ്ധവോ ബുദ്ധിസത്തമഃ ..
ജ്ഞാത്വാ വാർതാം ച ശത്രൂണാമിദം വചനമബ്രവീത്
..10..
ഉദ്ധവ ഉവാച -
ഇയം ചംപാവതീ നാമ്നാ നഗരീ ദ്വാരകേശ്വര ..
ഹംസധ്വജേന പുത്രേണ യത്ര ഹേമാംഗദോ നൃപഃ ..11..
കരോതി രാജ്യം തേനാപി ഗൃഹീതസ്തുരഗസ്തവ ..
ഏഷ രാജാ മഹാശൂരോ യജ്ഞസ്യാശ്വം ന ദാസ്യതി
..12..
പുര്യാം സ്ഥിത്വാ ഭുശുണ്ഡീഭിർബഹു യുദ്ധം കരിഷ്യതി ..
ന നിർഗമിഷ്യതി ബഹിര്യുദ്ധായ സ നൃപഃ പുരാത് ..13..
തസ്മാത്തവേച്ഛാ നൃപതേ യഥാ ഭൂയാത്തഥാ കുരു ..
ഇതി തദ്വചനം ശ്രുത്വാ സ ഉവാച രുഷാന്വിതഃ ..14..
അനിരുദ്ധ ഉവാച -
അഹം സർവാൻഹനിഷ്യാമി
ദുർഗയുക്താൻബഹൂന്ദ്വിഷഃ ..
ലൗഹശക്തിസമൈർബാണൈഃ പ്രഹാരാർദ്ധേന
സത്തമ ..15..
ഇത്ഥം തദ്വാക്യമാകർണ്യ യാദവഃ ക്രോധപൂരിതഃ ..
പുരീം ഹംതും യയൗ ശീഘ്രം മുമോചേഷൂംശ്ച കോടിശഃ
..16..

അംധകാനാം ച ബാണൗഘൈഃ പുര്യാം
കോലാഹലോऽപ്യഭൂത് ..
ശത്രവഃ ശംകിതാഃ സർവേ വീരാ ഹംസധ്വജാദയഃ ..17..
തതോ നൃപസ്യ വചനാദ്വീരാസ്തേ സാഹസേന വൈ ..
ദുർഗഭിത്തിഷ്വഥാരുഹ്യ യാദവാന്ദദൃശുർബഹിഃ ..18..
ദൃഷ്ട്വാ തേ ച ഭയം പ്രാപുഃ സന്നദ്ധാൻ യദുപുംഗവാൻ
..
ശസ്ത്രവർഷം പ്രകുർവന്തഃ സർവതഃ പരിമംഡിതാൻ
..19..
തേഭ്യഃ ശതഘ്നീർവ്യസൃജംശ്ചതുർദിക്ഷു ച വഹ്നിനാ ..
സർവാനേവ ഹനിഷ്യാമോ ന ദാസ്യാമോ ഹയം വയമ്
..20..
അഥാനിരുദ്ധസേനായാം ഹാഹാകാരോ മഹാനഭൂത് ..
വിഹ്വലാ വൃഷ്ണയഃ സർവേ ശതഘ്നീഭിഃ പ്രതാഡിതാഃ
..21..
സംഛിന്നഭിന്നസർവാംഗാഃ കേചിദ്യുദ്ധാത്പലായിതാഃ ..
കേചിന്മൂർഛാം ഗതാ രാജൻകേചിദ്വൈ നിധനം ഗതാഃ
..22..
കേചിത്പ്രജ്വലിതാ യുദ്ധേ ഭസ്മീഭൂതാസ്തഥാപരേ ..
കേചിദ്വൈ പാദഹീനാശ്ച കരഹീനാ വിബാഹവഃ ..23..
നിഃശസ്ത്രാഃ പതിതാശ്ചൈവ കേചിജ്ജ്വലിതകംചുകാ:
..
ഹാഹേതി വാദിനഃ കേചിദ്രാമകൃഷ്ണേതി വാദിനഃ ..24..
ശതഘ്നീഭിർവിശീർണാങ്ഗാ ഗജാഃ
കേചിന്മൃധാങ്ഗണേ ..
ദുദ്രുവന്തശ്ച പതിതാ മൂർഛിതാ നിധനം ഗതാഃ ..25..
ഉത്പതന്തോ ദുദ്രുവംതശ്ഛിന്നദേഹാസ്തുരങ്ഗമാഃ ..
മൃധേ മൃത്യും ഗതാഃ കേചിദ്വിശീർണാഃ പതിതാ രഥാഃ
..26..

അഗ്നിനാ പൂരിതം സർവം യദുസൈന്യം ഭയാനകമ് ..
ദൃഷ്ട്വാനിരുദ്ധഃ സങ്ഗ്രാമേ ശുശോച
സംസ്മരൻഹരിമ് ..27..
തതഃ കൃഷ്ണസ്യ കൃപയാ ബുദ്ധിം പ്രാപ്ത ഉഷാപതിഃ ..
പ്രതിശാർങ്ഗം ഗൃഹീത്വാ വൈ നിഷങ്ഗാച്ഛരമേവ ച
..28..
നീത്വാ നിധായ കോദണ്ഡേ പർജന്യാസ്ത്രം സമാദധേ
..29..
ബാണേ പ്രമുക്തേ സതി വൈ ബലാഹകഃ
സമാഗതോ വൈ യദുസൈന്യമണ്ഡലേ ..
ജലം വവർഷാഥ യദൂൻപ്രപാലയ-
ന്ക്ൃപീഡയോനിം കില ശാംതയന്നൃപ ..30..
തതസ്തേഽഗ്നിഭയാന്മുക്താ ശീതലാങ്ഗാശ്ച
വൃഷ്ണയഃ ..
ശ്ലാഘാം കൃത്വാനിരുദ്ധസ്യ യുദ്ധം കർതും സമുത്ഥിതാഃ
..31..
താൻപ്രത്യാഹാനിരുദ്ധസ്തു ഹ്യഹം യാസ്യേ പുരീം
പ്രതി ..
അർവേണ പക്ഷയുക്തേനൈകോ വിജേതും ദ്വിഷാം
പതിമ് ..32..
ഗർഗ ഉവാച -
ഇതി ശ്രുത്വാ വചസ്തസ്യ സാംബാദ്യാഃ കൃഷ്ണനന്ദനാഃ
..
പ്രോചുഃ സർവേ ച തം രാജന്നഷ്ടാദശ മഹാരഥാഃ ..33..
ഹരിപുത്രാ ഉചുഃ
ഗംതും നാർഹസി ത്വം രാജഞ്ശത്രൂണാം നഗരീം പ്രതി
..
പ്രയാസ്യാമോ വയം സർവേ വിജേതും ചാതതായിനമ്
..34..

ഇത്യുക്ത്വാ കുപിതാഃ സർവേ സഹസാ{}ഽരുഹ്യ
ഘോടകാൻ ..
സപക്ഷാസ്ധന്വിനോ വീരാ ദംശിതാ യുദ്ധകോവിദാഃ
..35..
ഉല്ലംഘയിത്വാ പ്രാകാരം പുര്യാം പ്രാപ്താ ഹരേഃ സുതാഃ
..
ഗത്വാ ജഘ്നുർദ്വിഷഃ
സർവാൻബാണൈരുരഗസന്നിഭൈഃ ..36..
തേ ശത്രവസ്തു സഹസാ നൃപസ്യ വചനാന്നൃപ ..
യുദ്ധാർഥേ ധന്വിനഃ ക്രുദ്ധാ ആഗതാ ഏകകോടയഃ
..37..
താനാഗതാൻബഹൂന്വീരാൻകുപിതാനുദ്യതായുധാൻ ..
സാംബോ
മധുർബൃഹദ്ബാഹുശ്ചിത്രഭാനുർവൃകോ{}ഽരുണഃ ..38..
സങ്ഗ്രാമജിത്സുമിത്രശ്ച ദീപ്തിമാൻഭാനുരേവ ച ..
വേദബാഹുഃ പുഷകരശ്ച ശ്രുതദേവഃ സുനംദനഃ ..39..
വിരൂപശ്ചിത്രബാഹുശ്ച ന്യഗ്രോധശ്ച കവിസ്തഥാ ..
ഏതേ കൃഷ്ണസുതാഃ സർവേ
ജഘ്നുർബാണൈർനിരീക്ഷ്യ ച ..40..
തതഃ പുര്യാം ച വീരാണാം രുധിരേണ ഭയംകരാ ..
നദീ ബഭൂവ രാജേംദ്ര പുരദ്വാരാദ്വിനിഃസൃതാ..41..
താമാഗതാം നദീം ഘോരാമനിരുദ്ധസ്തു ശംകിതഃ ..
പ്രത്യുവാച രുഷാ രാജന്മുഖേന പരിശുഷ്യതാ ..42..
മത്പിതൃഭ്രാതരഃ സർവേ രണേ കിം നിഹതാ അഹോ ..
തസ്മാദസ്മാൻപ്ലാവയിതും നദീ ഘോരാ സമാഗതാ
..43..
ഏതാമഗ്നിമയൈർബാണൈഃ ശോഷയിഷ്യേ ന
സംശയഃ ..
പാതയിഷ്യാമി നഗരീമഹം ഗിരിസമൈർഗജൈഃ ..44..

തതോഽനിരുദ്ധവചനാദ്ധസ്തിപൈർലക്ഷഹസ്തിനഃ ..
മഹോച്ചാശ്ച മദോന്മത്താഃ കജ്ജലാദ്രിസമപ്രഭാഃ ..45..
കരൈർഗുല്മാൻസമുത്പാട്യ ക്ഷേപയംതശ്ച
തത്പുരേ ..
കംപയംതോ ഭുവം പാദൈഃ പുരോപരി സമാഗതാഃ
..46..
ഗത്വാ തേ കുംജരാഃ സർവേ ഹേമാങ്ഗദപുരീം രുഷാ ..
സർവതഃ പാതയാമാസുഃ ശീഘ്രം കുമ്ഭസ്ഥലൈർനൃപ
..47..
കപാടാഃ പതിതാഃ സർവേ ദ്വാരാണാം ദൃഢശൃങ്ഖലാഃ ..
ദുർഗസ്യ പാതിതാഃ പുര്യാ ഗജൈഃ പാഷാണഭിത്തയഃ
..48..
പാതയിത്വാ കപാടാദീന്ദുർഗം ചൈവ ഹരേർഗജാഃ ..
പുര്യാം പ്രാപ്താ നൃപശ്രേഷ്ഠ രിപുഗേഹാന്ന്യപാതയൻ
..49..
ഹാഹാകാരോ മഹാനാസീച്ചംപാവത്യാം തദൈവ ഹി ..
ഭയഭീതാ ജനാഃ സർവേ നൃപാദ്യാ വിസ്മയം ഗതാഃ ..50..
തദാ തു ധർഷിതോ രാജാ സ്രജാ ബദ്ധ്വാ കരദ്വയമ് ..
സമ്മുഖേ ഹരിപുത്രാണാമായയൗ പാഹി മാം ബ്രുവൻ
..51..
തമാഗതം നൃപം വീക്ഷ്യ രണേ സാംബസ്തു ധർമവിത് ..
ഭ്രാതൄന്നിവാരയാമാസ ദീനഹന്തൄംശ്ച ഹസ്തിപാൻ
..52..
നിവാരയിത്വാ സർവാൻസ രാജാനമിദമബ്രവീത് ..
സാംബ ഉവാച -
ആഗച്ഛ രാജൻഭദ്രം തേ നീത്വാ മമ തുരങ്ഗമമ് ..53..
ഗച്ഛാനിരുദ്ധനികടേ തതഃ ശ്രേയോ ഭവിഷ്യതി ..
ഇതി ശ്രുത്വാ സ തദ്വാക്യം നീത്വാ യജ്ഞതുരങ്ഗമമ് ..
ഹരിപുത്രൈര്യുതോ രാജാ നിശ്ചക്രാമ പുരാദ്ബഹിഃ

..54..
ഗത്വാനിരുദ്ധനികടേ സാകം പുത്രേണ ഭൂപതിഃ ..
ഹയം നിവേദയാമാസ സ്വർണകോടിം ച മാനദഃ ..55..
അനിരുദ്ധസ്തു രജേന്ദ്ര നീതിവിദ്ദീനവത്സലഃ ..
തത്കരൗ മാലയാ ബദ്ധൗ മോചയിത്വേദമബ്രവീത് ..56..
മയാ സഹ നൃപശ്രേഷ്ഠ പാലയൈനം തുരങ്ഗമമ് ..
രാജന്യേഭ്യശ്ച ശത്രുഭ്യഃ കൃഷ്ണസ്യ പ്രീതിഹേതവേ ..57..
ശ്രുത്വാനിരുദ്ധസ്യ വചോ മഹാത്മാ
ഹേമാങ്ഗദോ ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠഃ ..
ദത്വാ ച രാജ്യം സ്വസുതായ പ്രീത്യാ
ഗംതും മനസ്തത്ര ചകാര തേന ..58..

ഇതി ശ്രീഗർഗസംഹിതായാം ഹയമേധഖണ്ഡേ
ചംപാവതീവിജയവർണനം നാമ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ..16..

ഹരിഃ ഓം തത്സച്ഛ്രീകൃഷ്ണാർപണമസ്തു ..

GO TOP